

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди

№ 110.5-49

2013 йил

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта
махсус таълим вазирлигининг

2013 йил “20” декабр даги

484 - сонли буйруғи билан тасдиқланган

**“Фойдали қазилма конлари геологияси, қидирув ва
РАЗВЕДКА”**

олий таълим муассасалари таълим йўналишлари ва мутахассисликлари
умумкасбий ва ихтисослик фанлари педагоглари учун малака ошириш
курсининг дастури

Тошкент – 2013

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАЎБАР КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА
ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ
БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК МАРКАЗИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ТЕХНИКА УНИВЕРСИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ ПЕДАГОГ
КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ
ТАРМОҚ МАРКАЗИ

Малака ошириш ўқув дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашининг 2013 йил декабрдаги 5- сонли баённомаси билан маъқулланган.

Тузувчилар:

п.ф.д., проф. Н.А.Муслимов- ТДПУ хузуридаги тармоқ маркази директори

п.ф.н. Ф.Т.Эсанбобоев- ЎзМУ хузуридаги минақавий марказ директори

г-м.ф.д. проф. Х.А.Акбаров, г-м.ф.д., проф. Б.Исаходжаев, г-м.ф.д. проф.К.Уринбоев, г-м.ф.д. проф.А.Абдумажидовлар- ТДТУ Геология факультети профессор-ўқитувчилари

Такризчилар:

т.ф.д. проф. С.А.Абдурахимов- ТДТУ хузуридаги тармоқ маркази профессори

г-м.ф.д. проф. М.М.Пирназаров- ТДТУ Геология факультети профессори

Ўқув дастурлари Тошкент давлат техника университети Илмий кенгашида тавсия қилинган (2013 йил 19 декабрдаги _____-сонли баённома).

Кириш

Дастур олий таълим муассасалари педагог кадрларининг касбий тайёргарлиги даражасини ривожлантириш, уларнинг илғор педагогик тажрибаларни ўрганишлари ҳамда замонавий таълим технологияларидан фойдаланиш бўйича малака ва кўникмаларини такомиллаштиришни мақсад қилади.

Дастур мазмунида олий таълимнинг долзарб масалаларини ўрганиш, глобал Интернет тармоғидан фойдаланган ҳолда ўқув жараёнига замонавий педагогик ва ахборот технологияларини жорий этиш, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, педагогик маҳоратни ошириш, Ўзбекистоннинг энг янги тарихини билиш, фан, таълим, ишлаб чиқариш интеграциясини таъминлаш, тегишли мутахассисликлар бўйича илм-фанни ривожлантиришнинг устивор йўналишларини аниқлаш, илмий-тадқиқотлар ўтказишнинг самарали методларидан фойдаланишга ўргатиш асосий вазифалар этиб белгиланган.

Шу билан бирга олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчиларининг мунтазам касбий ўсишида интерактив методлар, педагогларнинг таҳлилий ва ижодий фикрлашини ривожлантиришга йўналтирилган инновацион методикалар, масофадан ўқитишни, мустақил таълим олишни кенгайтиришни назарда тутувчи техника ва технологиялардан фойдаланган ҳолда машғулотлар олиб бориш малакаси ва кўникмаларини ривожлантириш кўзда тутилган.

Дастур доирасида берилётган мавзулар тингловчиларнинг педагог кадрларга қўйиладиган давлат талабларини, замонавий инновацион таълим технологиялари ва уларнинг турларини билишлари, талаба шахси ва унинг хусусиятини ҳисобга олган ҳолда таълимда индивидуаллик ва дифференциал ёндашувга эришувлари ва таълим жараёнларида муаммоли таълим, ҳамкорлик технологияси ва интерфаол усулларни амалда қўллаш олишлари, ахборот технологияларидан таълим-тарбия жараёнида самарали фойдалана олиш кўникмаларига эга бўлишларини таъминлашга қаратилган.

Умумий тайёргарлик модули:

- Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим-тарбия масалалари.
- Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари.
- ОТМ тизимида ўқув жараёни ва ўқув-услубий фаолиятни модернизациялаш ва инновацион таълим технологияларини жорий этиш.

Умумкасбий тайёргарлик модули:

- Олий таълим педагогикаси ва психологияси.

- Электрон педагогика асослари.
- Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат.
- Амалий хорижий тил.
- Тестология асослари.
- Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги.
- Ахборот хавфсизлиги.

Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- Геология йўналишидаги долзарб муаммолар ва истиқболли режалар.
- Бурғулаш ва геофизика ишларида замонавий ускуналарни тадбиқ қилиш.
- Фойдали қазилма конларида замонавий қидирув усулларидан фойдаланиш.

Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- Ёпиқ майдонлардаги фойдали қазилма конларини замонавий ўрганиш усуллари.
- Геология йўналишидаги инновациялар.

Танлов фанлари модули.

Курснинг мақсади ва вазифалари

Олий таълим муассасалари “Фойдали қазилма конлари геологияси, қидирув ва разведка” таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг мақсади – педагогик фаолиятга назарий ва касбий тайёргарликни таъминлаш ва янгилаш, касбий компетентликни ривожлантириш асосида таълим-тарбия жараёнларини самарали ташкил этиш ва бошқариш бўйича билим, кўникма ва малакаларни такомиллаштиришга қаратилган.

Олий таълим муассасалари “Фойдали қазилма конлари геологияси, қидирув ва разведка” таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг вазифаси – педагогик кадрлар тайёргарлигига қўйиладиган талаблар, таълим ва тарбия ҳақидаги ҳужжатлар, педагогика ва психологиянинг долзарб масалалари ва замонавий концепциялари, амалий хорижий тил, хорижий таълим тажрибаси, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойихалаш, педагог кадрларнинг малакасини ошириш сифатини баҳолаш ишлари мазмунини ўрганишга йўналтиришдан иборат.

Курс якунида тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларига кўйиладиган талаблар:

Тингловчи:

- Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, таълим соҳасида давлат сиёсати ва бошқа қонунчилик ҳамда ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатларни;
- “Таълим тўғрисида”ги қонун, Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва бошқа қонун ҳужжатларининг қабул қилиниши, моҳияти ва аҳамиятини;
- таълим тизимини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини;
- таълим тизимида мулоқот ва коммуникатив жараёнларнинг шакл ва қонуниятларини;
- ижтимоий-гуманитар фанлар йўналишлари жараёнлари қонуниятлари ва шахсни ўқитиш, тарбиялаш, ривожлантиришнинг замонавий назарияси ва технологияларини;
- таълим соҳасидаги инновацияларни;
- жамиятни ва таълимни ахборотлаштириш технологияларини;
- ижтимоий-гуманитар фанларнинг сўнгги ютуқларини;
- мутахассислик фанларини ўқитишдаги илғор хорижий тажрибаларни;
- ўқитувчининг инновацион фаолиятини;
- замонавий таълим методларини;
- электрон педагогика асосларини;
- геология йўналишидаги долзарб муаммолар ва истиқбол режаларни;
- бурғулаш ва геофизика ишларида замонавий ускуналарни тадбиқ қилишни;
- фойдали қазилма конларида замонавий кидирув усулларида фойдаланишни **билиши** керак.

Тингловчи:

- таълим-тарбия жараёнлари мақсадига эришишда муассасанинг фаолиятини таъминлаш;
- таълим-тарбия жараёнларини ривожлантиришга қаратилган инновацияларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш;
- қабул қилинган қарорларнинг натижасини баҳолаш ва прогноз қилиш;
- таълим сифатини назорат қила олиш;
- ўқув-методик ҳужжатларни ярата олиш;
- таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш;
- педагогик фаолиятга инновацияларни татбиқ этишнинг самарали шаклларини танлаш;
- электрон ўқув материалларини яратиш технологияларини билиши ҳамда улардан таълим жараёнида фойдаланиш;
- педагогларда касбий компетентликни такомиллаштириш жараёнида ўз-ўзини ривожлантиришга бўлган онгли эҳтиёжни шакллантириш;
- шахсий педагогик ва методологик маданиятни ривожлантириш;

- таълим жараёнини ташкил этиш ва бошқариш;
- ёпиқ майдонлардаги фойдали қазилма конларини ўрганишнинг замонавий усулларини амалиётга татбиқ эта олиш;
- геология йўналишидаги инновацияларни ўқув жараёнида қўллаш;
- геология йўналишидаги долзарб муаммолар ва истиқболли режалар ҳақидаги билимларни таълим жараёнига татбиқ эта олиш;
- бурғулаш ва геофизика ишларида замонавий ускуналаридан фойдалана олиш;
- фойдали қазилма конларида замонавий қидирув усулларидан фойдаланиш **кўникмаларига** эга бўлиши лозим.

Тингловчи:

- педагогик мониторинг олиб бориш;
- ижтимоий-гуманитар фанлар диагностиканинг замонавий методларидан фойдаланиш;
- геология йўналиши фанларидан инновацион ўқув машғулотларини лойиҳалаш, амалга ошириш, баҳолаш, такомиллаштириш;
- геология фанларини ўқитишнинг дидактик таъминотини яратиш;
- коммуникатив вазифаларни ҳал этиш технологиялари, касбий мулоқот усулларидан фойдаланиш, ҳамкорлик ишларини олиб бориш **малакаларига** эга бўлиши зарур.

Курсни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Модулларни ўқитишда дарслик, ўқув қўлланмалар, маъруза матнларининг электрон версияларидан, электрон плакатлар ва бошқа электрон ресурслардан фойдаланилади. Машғулотлар семинар-тренинг шаклида олиб борилади ва кичик гуруҳларда ишлаш каби интерфаол методлардан фойдаланган ҳолда амалга оширилади.

Малака ошириш курси 144 соатни ташкил этади. Ўқув юклаваси ҳафтасига 36 соат этиб белгиланган. Ўқув курсини тугаллаган тингловчиларга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 февралдаги 25-сон қарори билан тасдиқланган давлат намунасидаги малака оширганлиги ҳақидаги сертификат берилади.

**“Фойдали қазилма конлари геологияси, кидирув ва разведка”
малака ошириш курсининг ўқув модуллари ва уларнинг таркиби
мазмуни**

I. Умумий тайёргарлик модули

1.1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим–тарбия масалалари

И.Каримов асарларида жамият тараққиёти тўғрисида янги назарий концептуал ёндашувнинг илмий асослари. Ўзбекистон ижтимоий ҳаётининг сиёсий институтлар, ғоялар ва фикрлар хилма-хиллигига асосланиши. Жамият ривожланиш босқичлари. Мустақиллик ва ўтиш даврининг зарурияти. “Ўзбек модели”нинг ишлаб чиқилиши, асосий принциплари. Жамият тараққиётини демократлаштириш ва модернизация қилиш. Эришилган ютуқлар ва унинг истиқболлари.

Демократик жамият қуришнинг муҳим шартини ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти эканлиги. Мамлакатда демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясининг ишлаб чиқилиши, унинг асосий йўналишлари. Фуқаролик жамиятини ривожлантиришга қаратилган янги қонунлар ва ўзгаришларнинг аҳамияти.

Глобаллашув ва таълим-тарбия тизимидаги замонавий талаблар. Ахборот коммуникация тизими, замонавий педагогик технологиядан фойдаланиш ва унинг афзалликлари. Таълим-тарбиянинг миллий-маънавий негизлари, умумидемократик принципларга асосланиши. Миллий ғоя негизларидан таълим-тарбияда фойдаланиш.

1.2. Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни, “Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури”, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва фармойишлари, Вазирлар Маҳкамасининг Қарорлари.

Давлат таълим стандартлари, классификатор, ўқув режалар, фан дастурлари, Олий таълим вазирлигининг низомлари, буйруқлари, йўриқномалар ва бошқа меъёрий ҳужжатларнинг мазмуни ва моҳияти.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ваколатлари, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ваколатлари, маҳаллий давлат органларининг ваколатлари, Олий таълим муассасаларининг ваколатлари.

1.3. ОТМ тизимида ўқув жараёни ва ўқув-услугий фаолиятни модернизациялаш ва инновацион таълим технологияларини жорий этиш.

Умумий сифат менежменти тушунчаси, унсурлари, асосий ғояси ва тамойиллари. Таълим сифати тушунчаси, тавсифлари, бошқариш функциялари ва бошқичлари.

Олий таълим тизимининг сифатига таъсир этувчи омиллар. Ўқув жараёнининг сифати. Профессор-ўқитувчиларнинг педагогик маҳорати ва илмий салоҳиятини баҳолаш мезонлари. Олий таълим муассасасининг моддий-техник таъминоти сифати. Олий таълим муассасасининг сифат сиёсати. Таълим маркетинги хизматлари сифати. Битирувчиларнинг сифати.

Олий таълим сифатини баҳолашнинг асосий йўналишлари. Олий таълим муассасаларининг рейтинги. Факультет ва кафедралар даражасида сифат менежменти.

Таълимдаги инновацион технологиялар. Олий таълим муассасасида ўқув-услубий фаолиятни модернизациялашнинг асосий йўналишлари.

Инновацион таълим технологияларини ўқув жараёнига тадбиқ этиш. Халқаро ҳамкорлик ва хориж тажрибаси. Профессор-ўқитувчиларнинг ахборот-коммуникация технологиялари, чет тиллар ва педагогик технологиялар бўйича саводхонлигининг ошириш масалалари.

Олий таълимнинг электрон ахборот-ресурслари ва замонавий ўқув адабиётлари билан таъминотини янада ривожлантириш.

II. Умумқасбий тайёргарлик модули

2.1. Олий таълим педагогикаси ва психологияси.

Олий таълим педагогикаси ва психологияси фанининг долзарб масалалари. Таълим жараёни ягона тизим сифатида. Таълим парадигмалари. Педагогик тадқиқот методлари. Олий таълимни модернизациялаш ва оптималлаштириш. Таълим жараёнининг психологик ўзига хослиги. Ўқув мотивацияси ва таълим самарадорлиги. Шахс психологияси ва шахсга йўналтирилган таълим. Педагогик коммуникацияда психологик компетентлик.

2.2. Электрон педагогика асослари.

Ахборот – коммуникация технологиялари ҳақида тушунча. Ахборот – коммуникация технологияларининг воситалари. Янги ахборот технологиялари, ахборот тизимини бошқариш, ахборот тизимининг функционал ташкил этувчилари. Маълумотларни марказлашган ҳолда қайта ишлаш. Маълумотларни узатиш тизимлари ва уларнинг характеристикаси. Замонавий коммуникация технологиялари. Таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологиялари, интерактив технологиялардан фойдаланиш.

Ўқув мақсадли электрон воситаларни яратиш ва уларнинг сифатини баҳолаш. Ўқув-тарбия жараёнининг ахборот-методик таъминотини ва ўқув муассасаси ташкилий бошқарув тизимини автоматлаштириш ва унинг

истикболлари. Электрон ўқув материаллар базасининг тузилмаси ва таркиби. Таълимий ИНТЕРНЕТ ресурслари ва улардан ўқув жараёнида фойдаланиш.

Педагогик дастурий воситаларнинг умумий таърифи. Электрон ўқув материаллари ва уларнинг турлари. Замонавий дастурлаш тиллари асосида электрон ўқув материалларини яратиш.

Аудиовизуал ахборот: табиати, манбалари, ўзгартирувчилари, ташувчилари. Ўқитишнинг аудиовизуал технологиялари: теле ва видеоконференциялар ва уларни ташкил этиш, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмалари, аудио, видео ва компьютерли материалларнинг банки, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмаларини яратишнинг дидактик принциплари. Ўқитишнинг интерфаол технологиялари.

2.3. Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат.

Таълим технологиялари ва педагогик маҳоратнинг назарий асослари. Таълим технологияси ва шахсга йўналтирилган таълим турлари. Замонавий таълим (модулли, муаммоли, интерфаол, ҳамкорликда ишлаш, индивидуал, информатсион) технологиялари. Олий таълим муассасаларида аудитория ва аудиториядан ташқари таълимни ташкил этиш. Педагогик мулоқот маданияти ва психологияси. Педагогнинг коммуникатив ва креатив қобилиятлари. Касбий компетентлик. Педагогик назокат ва одоб-ахлоқ. Педагогик техника. Нутқ техникаси ва маданияти. Педагогик низолар. Педагогик жараёни технологиялар лойиҳалаштириш.

2.4. Амалий хорижий тил.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги” қарорининг моҳияти ва тарихий аҳамияти. Чет тилларда эркин сўзлаша оладиган мутахассисларни тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш. Жаҳон цивилизацияси ютуқлари ва дунё ахборот ресурсларидан фойдаланиш. Халқаро ҳамкорлик ва мулоқотларни ривожлантириш. Таълим тизимининг барча босқичларида чет тилларни узлуксиз ўрганишни ташкил қилиш. Чет тилини эгаллаш даражаларининг Европа системаси (CEFR) ва унинг учта асосий даражаси. Сўз бирикмалари атрофида мулоқот. Сўзлашув ва эшитиш қобилияти. Ишда, ўқишда, бўш вақтларда бўладиган суҳбат малакасини шакллантириш. Эркин касбий мулоқот. Чет тилида илмий мунозара. Туризмга оид мулоқот. Йирик, мураккаб матнлар ва уларни тушуна олиш кўникмаси. Фикрни раво ифодалаш. Чет тилида бўлган интернет матнларининг асосий ғоясини тушуниш. Таржима хусусиятлари. Оғзаки ва ёзма таржима.

2.5. Тестология асослари.

Тестология тушунчаси. Тестологиянинг тавсифи. Тестология ва унинг фаолият соҳалари. Тестологиянинг фан сифатида шаклланиш босқичлари.

Тест тузиш методикаси. Тестларнинг турлари, мазмуни ва кўрсаткич нормалари. Тестларнинг стандарт меъёрлари. Ёш нормалари. Гуруҳий нормалар. Нисбий норма. Фан соҳалари бўйича тест тузишнинг асосий тамойиллари, қоидалари, талаб ва мезон кўрсаткичлари. Ижтимоий-гуманитар ва аниқ-табиий фанлар бўйича тест тузиш тартиби. Тест саволларини Давлат тест марказига тақдим этиш форматлари.

2.6. Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги.

Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги ҳақида тушунча. Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги фанининг мақсади ва вазифалари. Фаолият хавфсизлигини таҳлил қилиш. Ҳаёт фаолияти хавфсизлигининг асосий тушунчалари, мазмуни. Хавфлар, уларнинг таснифи. Фаолият хавфсизлигини таъминлаш тамойиллари, услублари. Фаолият хавфсизлиги психологияси. Ҳаёт фаолияти хавфсизлигини таъминлаш бўйича қабул қилинган меъерий-ҳуқуқий ҳужжатлар. Ўзбекистон шароитида техноген вазиятлар ва фавқулодда ҳолатларда таълим муассасаларида ходимлар, ўқувчи-талабалар ҳаракатини ташкил этиш ва мувофиқлаштириш. Экологик маърифат ҳақида тушунча. Экологик таълим-тарбия мазмуни, методикаси. Экологик маданият ва уни барқарор тараққиётини таъминлашда тутган ўрни.

2.7. Ахборот хавфсизлиги.

Ахборот хавфсизлиги ва уни таъминлаш усуллари. Ахборот хавфсизлигини таъминлашнинг ҳуқуқий асослари. Ахборот хавфсизлиги турлари. Ахборот хавфсизлигини таъминлаш. Логин ва пароль тушунчаси. Идентификация ва аутентификация. Конфиденциал ахборот. Ахборот хавфсизлигининг концептуал модели. Ахборотларни ҳимоялашнинг криптографик усуллари. Электрон рақамли имзо ва ундан фойдаланиш. Интернет тизимидан олинаётган ахборотларнинг ишончилиги, ўқув жараёнида Интернет манбаларидан фойдаланиш ва уларнинг ўқув мақсадларига мослиги.

V. Танлов фанлари модули

Мутахассислик, ахборот-коммуникация технологиялари ҳамда педагогик фанлар соҳалари йўналишлари бўйича тингловчиларнинг эҳтиёжидан келиб чиқиб марказ танлов фанлар модулининг таркибий қисми ва мазмунини белгилайди.

III. Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули

Геология йўналишидаги долзарб муаммолар ва истиқболли режалар

Фойдали қазилма конларини қидириш ва разведка қилишнинг геологик, иқтисодий, математик асослари. Геологик қидирувнинг стратиграфик, литологик, магматик, минералогик ва бошқа имкониятлари. Бевосита ва билвосита қидириш белгилари. Қидириш усуллари. Геологик разведка жараёнларининг босқичлари. Намуна турлари ва намуна олиш усуллари. Намуналарни ишлаб чиқишнинг мақсади, тамойиллари ва усуллари. Намуналарни таҳлил қилиш усуллари. Бошланғич ва йиғма хужжатлар. Фойдали қазилма конларини разведка қилиш тамойиллари. Разведка тармоғини танлаш, уларнинг зичлиги ва уларни танлашга таъсир этувчи омиллар. Разведка воситаси ва тизимлари. Разведка босқичлари. Фойдали қазилма захираларининг таснифи.

3.2. Бурғулаш ва геофизика ишларида замонавий ускуналарни тадбиқ қилиш

Турли хилдаги бурғулаш учун бурғу ускуналари ва асбоблари. Олмосли бурғулаш технологияси ва техникаси, бурғулаш қурилмаси. Технологик, ёрдамчи ва авария ускуналари. Бурғулаш режимлари. ССК ва КССК снарядлари билан бурғулаш технологияси ва режимлари. Снарядларнинг таркиби, вазифаси. Қаттиқ қотишмали бурғулаш технологияси ва техникаси. Бурғу снаряди, унинг унсурлари ва уларнинг вазифаси. Бурғулаш режимлари ва уларни ҳисоблаш. Бескерли бурғулаш техникаси ва технологияси. Бурғу снаряди, унинг унсурлари ва уларнинг вазифаси. Бурғулаш режими ва уни ҳисоблаш. Ҳаво пурқаб қудуқни бурғулаш. Бурғулаш ва қўшимча ускуналар. Бурғулашда ҳаво оқимини ҳисоблаш. Ер ости кон ишланмаларидан қудуқни бурғулаш технологияси ва техникаси. Тушириш-қўтариш операцияларини ўтказиш ва бурғулаш технологияларининг ўзига хос жиҳатлари. Геотехнологик қудуқларни бурғулаш технологияси ва техникаси. Қудуқ конструкцияларининг ўзига хос жиҳатлари. Фойдали қазилмалардан намуналар олиш техник воситалари ва технологиялари. Фойдали қазилма намуналарининг шаклланиш механизмлари. Аварияни ва турли усулда бурғулашдаги қийинчиликларни олдини олиш ва бартараф этиш чоралари. Технологик асбобли қудуқларда аварияни бартараф қилишда фойдаланиладиган техник воситалар.

3.3. Фойдали қазилма конларида замонавий қидирув усулларида фойдаланиш

Геологик хариталаш ва фойдали қазилмаларни қидиришда геофизик усуллар, геофизик маълумотларнинг геологик интерпретацияси. Геофизик

майдонларнинг турлари. Геофизик тадқиқотлар босқичлари: магниторазведка, гравиразведка, электроразведка ва сейсморазведка асослари. Ядровий-геофизик усуллар. Бурғилаш қудуқларида геофизик текширишлар. Геофизик усулларни комплекслаш. Геологик хариталашда, фойдали қазилмаларни қидириш ва разведка қилишда геофизик усуллардан фойдаланиш. Гидрогеологик ва муҳандислик геологияси изланишларида геофизик усуллардан фойдаланиш. Геофизиканинг тескари вазифасини ечишда натижанинг бир хил эмаслик хусусиятлари. Сифатли ва миқдорий интерпретациянинг асосий йўллари. Геологик назорат турлари: магниторазведка, гравиразведка, электроразведка ва сейсморазведка натижаларини интерпретация қилиш усуллари. Кичик бурчак остида ётувчи чўкинди жинслар, вулкан жинслари, инструзив таналар, бурмаланган ва узилма структуралар жойлашган ҳолатларда геофизик усулларни комплекслаш.

IV. Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули

4.1. Ёпиқ майдонлардаги фойдали қазилма конларнинг замонавий ўрганиш усуллари

Фойдали қазилмаларга бой ҳудудларни минтаъқавий геологик тузилиши. Конлар ва рудага бой жинсларнинг турлари. Руда майдонларининг геологияси номини белгилаш. Фойдали қазилма конлари генезислари. Эндоген ва экзоген жараёнлар. Фойдали қазилма конларини ўрганиш, харитага тушириш ва башоратлаш. Минералларни таҳлил қилиш усуллари. Табиий-қурилиш материалларини излаш ва разведка қилиш усуллари, уларнинг сифати ва заҳирасини белгилаш йўллари. Ер пўстлоғида фойдали қазилма конларини жойлашиши. Қаттиқ фойдали қазилмаларни бузилиши ва тўпланиши. Маҳсулдор горизонтларни очиш, намуна олиш ва синаб кўриш. Геология объектлари ва жараёнларини ўрганишга бўлган асосий техник-иқтисодий талаблар.

4.2. Геология йўналишидаги инновациялар.

Модул соҳасидаги янгиликлар, техник ва технологик жараённинг ўсиши, соҳадаги янги лойиҳалар. Фан, техника ва ишлаб чиқариш интеграцияси. Мутахассисларнинг инновацион салоҳиятларини ривожлантириш ва инновацион фаолият тузилмаси. Мутахассислик фаолиятига аксиологик, акмеологик, креатив ва рефлексив ёндашувлар.

Геологик жараёнда инновация. Геологик фаолиятга инновацияларни тадбиқ этишнинг самарали шакллари

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар олий таълим тизимида ўқув жараёни ва ўқув-услубий фаолиятни моделлаштириш ҳамда олий таълим педагогикаси ва психологияси, электрон педагогика асослари, таълим технологиялари ва педагогик маҳорат, амалий хорижий тил, “Фойдали қазилма конлари геологияси, қидирув ва разведка” фанларнинг долзарб муаммолари, шахснинг маънавий камолотини таъминлашда “Фойдали қазилма конлари геологияси, қидирув ва разведка” фанларининг ўрни, “Фойдали қазилма конлари геологияси, қидирув ва разведка” фанлар ўқитувчисининг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, мутахассислик фанларининг дидактик таъминоти, мутахассислик фанларини ўқитишдаги инновациялар, илғор хорижий педагогик тажрибалар мавзулари доирасида олиб борилади. Амалий машғулотлар замонавий дидактик таъминот ва лаборатория жиҳозларига эга бўлган аудиторияларда ҳамда Интернет тармоғига уланган компьютер синфларида ташкил этилади.

Мустақил соатларни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Тингловчи мустақил соатларни муайян модуллар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиб бажаради:

- Малакавий иш.
- Тақдимот (танланган мавзу асосида тақдимот тайёрланади).
- Мутахассислик фани бўйича ўқув-дидактик материаллар тайёрлаш.
- Мутахассислик фани бўйича машғулотлар ишланмаларини лойиҳалаш.
- Ижодий топшириқлар ишлаб чиқиш.

Малакавий иш мазмуни танланган мавзуга мос бўлиб, уни бажаришда қуйидагиларга эътибор берилади:

Таркиби:

- титул варағи;
- кириш;
- асосий қисм;
- хулоса;
- фойдаланган адабиётлар рўйхати;
- илова (интернет тармоғидан олинган маълумотлар, амалий материаллар нусхалари, дарс ишланмаси ва б.).

Мазмуни:

- тавсия қилинган адабиётларни мутоала қилиш;
- мутахассислик фанларида инновациялардан фойдаланиш;
- мультимедия дарсликларини яратиш мезонлари;
- талаба билан индивидуал ишлашда педагогик маҳорат;
- касбий педагогика муаммолари;
- интернетда мавзуга оид маълумотларни излаш ва мутоала қилиш;
- малака ошириш курси давомида мустақил дарс олиб бориш;
- дарснинг маърузаси, тарқатма материаллари, технологик харитасини тайёрлаш;
- касбий педагогиканинг услубий таъминоти муаммолари;

- педагогик фаолиятда анъанавийлик ва инновациялар;
- ўзбек педагогик услубиёти ва унинг модернизацияси.
- дала ишларини натижаларига ишлов бериш бўйича умумий тармоқлараро меъёрий ҳужжатлар билан танишув.
- олтин, уран, ноёб ва рангли металлар геология қидирув натижалари бўйича талаблар билан меъёрий ҳужжатлар билан танишув.
- дала ишлари таркибида амалга оширилган илмий изланишлар вазибалари ва натижаларига талаблар; Реал илмий-амалий лойиҳалар билан танишув.
- олтин ва уран геология корхоналаридаги реал лойиҳа ва исботлар тизими билан қонун доирасида Фойдали қазилма ҳосил бўлишда меъзонларни роли

Малакавий иш мазмуни ва шакли йўналиш таркибидаги модуллар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда кенгайтирилиши ва ўзгартирилиши мумкин.

Тавсия этилаётган малакавий иш мавзулари:

- Кадрлар тайёрлаш миллий модели.
- Педагогиканинг илмий-тадқиқот методлари.
- Шахсинг ривожланиши, тарбияси ва ижтимоийлашуви.
- Замонавий педагогик технологиялар орқали мутахассислик фанларини ўқитишни лойиҳалаш.
- Ахборот – коммуникация технологиялари воситаларидан таълим жараёнида фойдаланишнинг истиқболли йўналишлари ва келажаги.
- Педагогик дастурий воситаларнинг умумий таърифи, намоиш этувчи дастурлар, назорат қилувчи дастурлар, ўргатувчи дастурлар, дастурий воситаларнинг дидактик имкониятлари.
- Эксперт-ўргатувчи тизимлар, автоматлаштирилган ўргатувчи тизимлар, фойдаланувчи ва педагогик-дастурий воситаларнинг ўзаро ҳамкорлигини ташкил этиш методлари.
- Педагогик-дастурий воситалар яратиш тамойиллари.
- Педагогик дастурий воситаларда ўқув фаолиятини бошқариш.
- Талабаларда эркин фикрлашни шакллантиришда педагогик технологиялардан фойдаланишнинг психологик аҳамияти.
- Таълим тарбия ва ақлий тараққиёт.
- Баркамол шахсни тарбиялаш методлари ва йўналишлари.
- Талабаларнинг ахлоқий маданиятини шакллантиришда ўқув-тарбия жараёни имкониятларидан фойдаланиш.
- Таълим жараёни ягона педагогик тизим сифатида. Таълим тамойиллари.
- Фойдали қазилма конларини қидириш аломатлари.
- Фойдали қазилма конларини намуналаш турлари ва усуллари.

- Фойдали қазилма конларини қидирув жараёнида фойдаланиладиган замонавий техник воситалар.
- Фойдали қазилма конларини разведкаси. Мақсад ва принциплари.
- Фойдали қазилма конларини аниқлашда электрон-зондли, рентген-спектрал, лазерли намуна олиш усуллари.
- Фойдали қазилма конлари белгилаш мақсадида аэрокосмофотосуратларнинг дешифровка белгиларини аниқлаш йўллари.
- Изланишларда дистанцион ва коипьютер усулларида фойдаланиш.
- Фойдали қазилма конларини қидириш бўйича компьютер дастурларини тузиш.
- Фойдали қазилма ҳосил бўлишида мезонларнинг роли.

Дастурнинг информацион-методик таъминоти

Модуллари ўқитиш жараёнида замонавий методларни, педагогик ва ахборот технологияларни кўллашни:

- модуллари барча маърузалари бўйича замонавий компьютер технологиялари ёрдамида мультимедияли тақдимот тайёрлашни;
- амалий машғулотларда педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланишни;
- тингловчиларнинг илғор тажрибаларни ўрганишни ва оммалаштиришни назарда тутди.

Адабиётлар:

1. И.А.Каримов. Янгича фикрлаш ва ишлаш—давр талаби, 5-жилд.— Т.: Ўзбекистон, 1997.
2. И.А.Каримов. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидан. 6-жилд. — Т.: Ўзбекистон, 1998.
3. И.А.Каримов. Биз келажакимизни ўз кўлимиз билан курашимиз, 7-жилд. — Т.: Ўзбекистон, 1999.
4. И.А.Каримов. Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда. — Т.: Ўзбекистон, 1996.
5. И.А.Каримов. Озод ва обод Ватан эркин ва фаровон ҳаёт пировард мақсадимиз, 8-жилд. — Т.: Ўзбекистон, 2000.
6. И.А.Каримов. Ватан равнақи учун ҳар биримиз маъсулмиз, 9-жилд. — Т.: Ўзбекистон, 2001.
7. И.А.Каримов. Миллий истиқлол мафкура — халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. — Т.: Ўзбекистон, 2000.
8. И.А.Каримов. Тарихий хотирасиз келажак йўқ. — Т.: Шарқ, 1998.
9. И.А.Каримов. Юксак маънавият — енгилмас куч. Т.: «Маънавият». —Т.: 2008.-176 б.

10. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16-февралдаги “Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 25-сонли Қарори.
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисидаги” ПҚ-1533-сон Қарори.
12. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 278-сонли Қарори.
13. **ИНСТРУКЦИЯ** По проведению геологического доизучения ранее заснятых площадей масштаба 1:200 000 (1:100 000), составлению и подготовке к изданию листов государственной геологической карты Республики Узбекистана масштаба 1:200 000 (1:100 000) Ташкент – 2002 г.
14. **ИНСТРУКЦИЯ** По организации и производству глубинного геологического картирования (ГГК) Республики Узбекистан. Ташкент–2002г.
15. Методические указания. О проведении геологоразведочных работ по стадиям. (твердые полезные ископаемые). Ташкент – 1999 г.
16. **ИНСТРУКЦИЯ.** О содержании, оформлении и порядке представления в государственную комиссию по запасам полезных ископаемых материалов подсчета запасов металлических и неметаллических полезных ископаемых. Ташкент – 2006 г.
17. Азизходжаева Н.Н. «Педагогик технология ва педагогик маҳорат» Чўлпон: 2005й. -213 б.
18. В.В. Авдонин, Г.В. Ручкин, Н.Н. Шатагин, Т.И. Лыгина, М.Е. Мельников. Писки и разведка месторождений полезных ископаемых. Москва Фонд «Мир» ,2007
19. Ю.П. Ампилов, А.А. Герт, Экономическая геология. Геоинформмарк Москва, 2006
20. Акбаров Х.А Геолого-структурные типы полиметаллических рудных полей Тянь-Шаня Изд.во ТашГУ, Ташкент 2006.-с 364.
21. Ахмедов Н.А. Рудные месторождения Узбекистана. Ташкент. ИМР. 2001.- 611 с.
22. Акбаров Х.А Геолого-структурные позиции полиметаллических рудных полей и месторождений. Геология и минеральные ресурсы.
23. Альбов М.Н. Опробование месторождений полезных ископаемых М.Недра.1995.
24. Белкин А.С., Жаворонкова В.Д., Зимина И.С. Конфликтология: Наука о гармонии. – Екатеринбург, 1995. -312 с.

25. Гимпель Н.Л. Условия продуктивного разрешения педагогического конфликта // Психология обучения. – 2002, №7. С. 12-16.
26. Гордон Драйден, Джанет Вос. Революция в обучении. – перевод с англ. – М.: Парвинэ, 2003 – 670 с.
27. Гусева А.И. Работа в локальных сетях. - М.: 1996.- 218 с.
28. Гуломов С.С., А.Х.Абдуллаев. «Виртуальные стенды для имитации функций учебных мастерских и лабораторных установок». МВССО. Т.,2002.- 98 с.
29. Глобальные тенденции развития человечества до 2015 года. «У-Фактория». Екатеринбург. 2002. -119 с.
30. Гражданкин И.В. Правовые основы пользования недрами в Республик Узбекистан.
31. Долимов Т.Н. геология и полезные ископаемые Узбекистана. Ташкент. УзМУ.2003.-596с.
32. Журн. Геол. и минерал. Ресурсы № 1, Ташкент, 2002.
33. Законы Республики Узбекистан «О недрах». Ташкент, 1998.
34. Кобахгидзе Л.П. Экономика геолога разведочных работ. М. Недра,1998.
35. Крйтер В.М. Поиски и разведка полезных ископаемых. М.Недра 1961.
36. Сатторов. А. «Информатика ва ахборот технологиялари». - Академик лицей ва касб – ҳунар коллежлар учун дарслик. – Т.: Ўзбекистон, 2002 й. 325 б.
37. Саттаров И., Б.Ф.Қодиров, У.Ш.Бегимкулов. «Компютерда лаборатория ишлари». Т. ТДПУ нашриёти. 2002 й. 143 б.
38. Толипов Ў., Усмонбоева М. Педагогик технологияларнинг тадбикий асослари – Т.: 2006 й. 163 б.
39. Федорчук В.П. Телетермальные месторождения. М. Геокарт. ГЕОС, 2005.
40. Федорчук В.П. методика поисков и разведки скрытого ртутного - сурьмяного оруденения. М.Недра, 2004
41. Холмуродов Р.И., М.Х, Лутфуллаев. «Замонавий ахборот технологиялари асосида ўқитиш», Т.,ЎЗРФА «Фан», 2003 й.- 176 б.
42. Худойкулов К.Х, Султонмуротов Ш.С., Мирусмонов М.А., Содиков С.Т., Зухарь Т.А. «Фойдали қазилма конларни қидириш ва башоратлаш» Услубий қўлланма. ТошДТУ. Тошкент- 1999.
43. Федорчук В.П. Экспериментальная геолого- экономическая оценка рудных месторождений. М.Недра.1998.
44. Шаякубоав Т.Ш. Минерально-сырьевой база Узбекистана.1999.с 2-7.
45. Чернышев А.С. Практикум по решению конфликтных педагогических ситуаций. – М., 1998 г.- 221 с.
46. Югай А.Х. Лабораторно-практические занятия по психологии - Т.: ТДПУ, 2008 г. 92 с.

Интернет маълумотларн:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Матбуот маркази сайти: www.press-service.uz
2. Ўзбекистон Республикаси Давлат Ҳокимияти портали: www.gov.uz
3. Ахборот-kommunikatsiya texnologiyalari izohli lug'ati, 2004, UNDP DDI: Programme www.lugat.uz, www.glossaiy.uz
4. Ўзбек интернет ресурсларининг каталоги: www.uz
5. Infocom.uz электрон журнали: www.infocom.uz
6. <http://www.bank.uz/uz/publisIVdoc/>
7. www.press-uz.info
8. <http://www.uforum.uz/>
9. Ахборот resurs markazi <http://www.assc.uz/>
10. <http://www.xabar.uz>
11. www.ziyonet.uz
12. www.edu.uz
13. www.nuu.uz